

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060307

DOM
2018-11-09
Stockholm

Mål nr
P 8280-17

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2017-08-31 i mål nr P 1514-17, se bilaga A

PARTER

Klagande

Västanby AB, 556604-8392
Stångby Västanby Gård
225 91 Lund

Motparter

1. Miljö- och byggnadsnämnden i Lomma kommun
234 81 Lomma

2. Örestads Golfklubb
Box 71
234 81 Lomma

3. Habo Golf AB
Box 71
234 81 Lomma

SAKEN

Bygglov för vindkraftverk m.m. på fastigheten XXX m.fl. i Lomma kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 1433008

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.avd6@dom.se
www.svea.se

Telefax
08-561 675 59

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Västanby AB har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen med ändring av mark- och miljödomstolens dom ska fastställa länsstyrelsens beslut att återförvisa målet till nämnden för fortsatt handläggning.

Miljö- och byggnadsnämnden i Lomma kommun har motsatt sig att mark- och miljödomstolens avgörande ändras.

Örestads Golfklubb och **Habo Golf AB** har inte motsatt sig att mark- och miljödomstolens dom ändras.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Västanby AB har anfört i huvudsak detsamma som i mark- och miljödomstolen med följande tillägg:

Jordbruksmarken där de tilltänkta vindkraftverken avses att byggas kommer inte att ianspråkta permanent då ett vindkraftverks tekniska livslängd är begränsad. Bolaget har i miljöanmälningsärendet åtagit sig att återställa platsen och vid verksamhetens upphörande om 20-30 år kommer marken att återställas till jordbruksmark med samma kvalitet som tidigare. Ytor för väg och vändplatser kommer att beläggas med genomsläppligt stenkross som inte skadar underliggande jordlager och markduk kommer att användas för att separera stenmaterialet från underliggande jordlager för att underlätta ett borttagande. Även fundamenten kommer att tas bort och återfyllas av matjord. Matjorden kommer att bevaras på platsen för att senare kunna läggas tillbaka vid återställandet av vägar, vändplatser och fundament så att jordbruk kan bedrivas när verksamheten har upphört. De avgöranden från Mark- och miljööverdomstolen som anges i mark- och miljödomstolens dom avsåg jordbruksmark som togs i anspråk för bostadsbyggande och det är permanenta anläggningar i motsats till vindkraftverk.

Nyanlagda vägar kommer att förläggas mellan olika jordbruksskiften för att inte påverka jordbrukets arrondering och möjligheterna till effektiv jordbruksdrift. Dessa vägar kommer även att förbättra jordbruksmarkens tillgänglighet för maskiner och transporter. Enligt arrendeavtalen med markägaren är sökanden skyldig att ställa säkerhet för återställandet uppgående till 900 000 kr med indexuppräknung. Hur återställandet närmare ska ske är något som vanligtvis utarbetas i kontrollplanen inom ramen för sökandens egenkontroll i samråd med tillsynsmyndigheten.

Det råder underskott på elproduktion i elprisområde 4 som Skåne tillhör. Andra platser inom detta område med lika goda vindförhållanden skulle med stor sannolikhet också innebära ett ianspråktagande av brukningsvärd jordbruksmark. En omlokalisering inom området kan därför inte ske på ett tillfredsställande sätt. Möjligheten att kombinera jordbruks- och vindkraftsintresset är gynnsamt, något som har uttalats av lagstiftaren och även går att utläsa i Boverkets vindkraftshandbok. Den planerade etableringen löser en stor del av kommunens försörjning av förnyelsebar el i ett område med få motstående intressen.

Det aktuella området är ett storskaligt slättlandskap med stor tålighet för höga byggnadsverk. I området finns en mängd dominerande infrastrukturanläggningar, något som gör det mindre känsligt ut landskapsbildssynpunkt. Vindkraftsgruppen har samma utformning som den i Trolleberg, drygt 2,6 kilometer bort och avgränsar sig väl mot övrig infrastruktur i området.

Nämnden har anfört i huvudsak detsamma som i mark- och miljödomstolen med följande tillägg:

Den aktuella lovansökan gäller inte en tillfällig åtgärd utan innebär ett permanent bygglov för vindkraftverk. Etableringen innebär inte bara anläggandet av fundament utan även vägar samt uppställnings- och vändplatser. Det är tveksamt om sökanden med den redovisade lösningen till fullo kan återställa den högklassiga jordbruksmark som det är frågan om. Det finns inte heller några garantier för att ett återställande av marken verkligen sker vid verksamhetstidens slut eller för att ianspråktagandet inte blir längre. En reglering i ett arrendeavtal innebär ingen garanti gentemot det allmänna. En

plan för återställande efter så lång tid som sökanden angett är inte möjlig att lägga in i en kontrollplan. Jordbruksmark bör inte användas utan en redovisning av att behovet inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. En uppdelning och avskärning av marken riskerar att medföra stora effektivitetsförluster för det storskaliga jordbruket. Den aktuella platsen är i dagsläget ett slättlandskap utan några vertikala linjer. Bedömningen av påverkan på landskapsbilden bör göras utifrån vad som finns i den aktuella platsens direkta närhet.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljööverdomstolen har hållit syn i målet.

Västanby AB har ansökt om bygglov för att uppföra tre vindkraftverk, med tillhörande teknikbodas och tillfartsvägar. Mark- och miljödomstolen har ansett att marken som ska tas i anspråk genom den lovsökta åtgärden är brukningsvärd jordbruksmark och att åtgärden därför inte kan tillåtas enligt 3 kap. 4 § miljöbalken. I denna bestämmelses andra stycke anges att brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. Den fråga Mark- och miljööverdomstolen ska pröva är därför om den lovsökta åtgärden innebär ett ianspråktagande av brukningsvärd jordbruksmark och, om så är fallet, huruvida ianspråktagandet kan tillåtas enligt aktuell bestämmelse.

Det har inte ifrågasatts i målet att marken som ansökan omfattar utgör sådan brukningsvärd jordbruksmark som avses i 3 kap. 4 § miljöbalken och att jordbruksmarken i området generellt sett har mycket hög bördighetsklass.

Västanby AB har gjort gällande att det inte rör sig om ett varaktigt ianspråktagande då vindkraftverken har en begränsad teknisk livslängd och eftersom platsen vid drifttidens slut kommer återställas till ursprungligt skick.

Vid införandet av den ursprungliga bestämmelsen i den nu upphävda naturresurslagen uttalades att ianspråktagande av mark innefattar sådana åtgärder som på ett varaktigt sätt drar marken ur biologisk produktion, såsom utbyggnad av bostadsområden, industrier, upplag, vägar, ledningar osv. Det ansågs däremot vara förenligt med bestämmelsen att använda jordbruksmark för koloniområden med odlingslotter och för komplettering av befintlig bebyggelse med ytterligare någon enstaka byggnad (prop. 1985/86:3 s. 158 f.).

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar att varken bygglovets eller de villkor som har uppställts för driften av vindkraftverken innebär någon begränsning i tiden såvitt avser rätten att ha kvar vindkraftverken med därtill hörande anläggningar på den sökta platsen. Att vindkraftverken har en begränsad teknisk livslängd kan därför i sig inte anses tillräckligt för att den åtgärd som bygglovsansökan avser ska vara tillfällig i den mening som avses i 3 kap. 4 § miljöbalken. Den lovsökta åtgärden får därmed anses innebära ett varaktigt ianspråktagande.

Västanby AB har gjort gällande att uppförandet av vindkraftverk är ett angeläget allmänt intresse och att ianspråktagande av jordbruksmark därför är tillåtet för att tillgodose detta intresse. Mark- och miljööverdomstolen har i praxis uttalat att vindkraftsetablering är ett starkt allmänt intresse som bland annat kan bidra till uppnåendet av miljöbalkens mål om en hållbar utveckling (se Mark- och miljööverdomstolens avgörande den 11 oktober 2016 i mål nr P 11134-15 och MÖD 2010:38). Även lagstiftaren har betonat vindkraftens betydelse för att nå nationella och internationella miljömålsättningar (se prop. 2008/09:146 s. 27). Med hänsyn till detta måste utbyggnaden av vindkraften anses vara ett sådant väsentligt samhällsintresse som i sig kan motivera ianspråktagande av brukningsvärd jordbruksmark.

Det är dock inte i sig tillräckligt att åtgärden syftar till att tillgodose ett väsentligt samhällsintresse för att den ska vara tillåtlig enligt 3 kap. 4 § miljöbalken. Det krävs därutöver att behovet inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. Med uttrycket ”tillfredsställande” avses enligt förarbetena att exploateringsföretaget är fullt godtagbart ur samhällsbyggnadssynpunkt vilket bl.a. innebär att den alternativa lokaliseringen ska vara funktionellt lämplig samt

ekonomiskt rimlig. Det innebär vidare ett krav på utredning huruvida lokaliseringen av exploateringsföretaget på ett tillfredsställande kan ordnas på annan mark (prop. 1985/86:3 s. 158).

Västanby AB har bl.a. anfört att det aktuella området är unikt då det saknas betydande motstående intressen och samtidigt råder mycket goda vindförhållanden. Bolaget har vidare anfört att det finns ett underskott på elproduktion i Skåne och att jämförbara lokaliseringar med hög säkerhet torde vara belägna på platser med brukningsvärd jordbruksmark. Detta eftersom det är på flack och rationellt odlad jordbruksmark som vindförhållandena är goda och motstående intressen få. Någon konkret redogörelse för alternativa lokaliseringar har däremot inte presenterats. Den utredning som finns i målet är därför inte tillräcklig för att kunna konstatera att det skulle vara nödvändigt att ianspråkta jordbruksmarken på den aktuella platsen. Åtgärden kan därmed inte tillåtas enligt 3 kap. 4 § miljöbalken och överklagandet ska därför avslås.

Avgörandet får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Per Sundberg och Roger Wikström, referent (skiljaktig), tekniska rådet Tommy Åström samt tf. hovrättsassessorn Ida Ståhle.

Föredragande har varit Harry Hodzic.

Skiljaktig mening, se nästa sida.

Skiljaktig mening

Hovrättsrådet Roger Wikström är skiljaktig och anför:

Jag anser inte att ytterligare redovisning av alternativa lokaliseringar behövs i detta fall och att bestämmelsen i 3 kap. 4 § miljöbalken inte utgör något hinder för att bevilja ansökan om bygglov. Platsen är väl lämpad för etablering av vindkraftverk och sökt markanvändning, som innebär att en relativt begränsad yta jordbruksmark tas i anspråk, skulle medföra en från allmän synpunkt god hushållning enligt 2 kap. 2 § plan- och bygglagen samt 3 kap. 1 § miljöbalken.

Överklagandet ska därför bifallas och mark- och miljödomstolens dom upphävas och länsstyrelsens beslut att återförvisa ärendet till miljö- och byggnadsnämnden för fortsatt handläggning fastställas.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2017-08-31
meddelad i
Växjö

Mål nr P 1514-17

KLAGANDE

Lomma kommun, Miljö- och byggnadsnämnden
Hamngatan 3
Kommunhuset
234 81 Lomma

MOTPART

1. Västanby AB, 556604-8392
Stångby Västanby Gård
225 91 Lund

Ombud: Advokat HAO

2. Örestads Golfklubb
Box 71
234 22 Lomma

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Skåne läns beslut 2017-03-24 i ärende nr 403-34963-2016, se bilaga 1

SAKEN

Bygglov för vindkraftverk m.m. på fastigheterna XXX m.fl, Lomma kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen bifaller överklagandet och upphäver länsstyrelsens beslut samt fastställer Lomma kommuns beslut om att avslå bygglov för vindkraftverk.

Dok.Id 404535

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81 351 03 Växjö	Kungsgatan 8	0470-560 100 E-post: mmd.vaxjo@dom.se www.vaxjotingsratt.domstol.se	0470-560 125	måndag – fredag 08:00-16:00

BAKGRUND

Miljö- och byggnadsnämnden i Lomma kommun beslöt den 25 oktober 2016 (MBN §128) att avslå ansökan om bygglov för uppförande av tre vindkraftverk jämte tillfartsvägar, elkablar och teknikbodar på fastigheterna XXX och XXY.

Västanby AB överklagade beslutet till Länsstyrelsen i Skåne län. Motiven till överklagandet finns refererade i länsstyrelsens beslut. Länsstyrelsen biföll överklagandet och återförvisade ärendet till miljö- och byggnadsnämnden för fortsatt handläggning.

Lomma kommun har nu överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

Lomma kommun yrkar att länsstyrelsens beslut upphävs och att miljö- och byggnadsnämndens avslagsbeslut ska stå fast. De anför i huvudsak följande.

Länsstyrelsen hänvisar på sidan 3 i sitt beslut till olika synpunkter på ett annat ärende än det som ska prövas i förevarande mål. Dessa synpunkter har sedan legat till grund för beslutet i det aktuella ärendet. Detta sker på flera ställen i länsstyrelsens beslut. Nämnden anser att länsstyrelsen rimligen bör grunda sitt beslut på vad som anförs i det ursprungligen överklagade beslutet.

För att undvika missförstånd vill nämnden åter klargöra grunderna för att avslå ansökan. Kraven i 2 kap. och 3 kap. 1 § ÄPBL är inte uppfyllda. Trots huvudrubriken innehåller inte länsstyrelsens beslut några egentliga bedömningar i den sakfråga som ska prövas.

Länsstyrelsen har åter angett att översiktsplanen innehåller ett ”allmänt förbud mot etablering av vindkraft”. Detta har flera gånger prövats i olika instanser i samband med vindkraftsmål. Nämnden vill därför åter framhålla att det rimligen bör vara

uppenbart för alla som beslutar om, eller tillämpar, översiktsplaner att dessa inte kan innehålla några kommunövergripande och allmänna förbud. Enligt ÄPBL ska den ge vägledning för beslut om användningen av bl.a. markområden.

Nämnden vill därför framföra att översiktsplanen inte utgjort grund för att avslå ansökan i det aktuella målet utan att ansökan avslagits på grund av att kraven i PBL/ÄPBL inte uppfyllts. Översiktsplanen har, som alltid vid prövning av ansökningar om bygglov utanför planlagt område, utgjort ett bedömningsunderlag för tolkningen i det enskilda fallet av bestämmelserna i PBL/ÄPBL.

I den gällande översiktsplanen har uttalats bl.a. att kommunen i en särskild utredning under 2009, Förutsättningar för vindkraftsetableringar i Lomma, har studerat möjliga landområden för storskaliga etableringar av anläggningar för vindkraft. Med stöd i denna utredning samt efter prövning i översiktsplanen, har kommunen med hänsyn till bl.a. kulturmiljöintressen och landskapsbild, gjort den bedömningen att storskaliga vindkraftsanläggningar inte är möjliga. I kommunen finns också en vindkraftspolicy som fastställdes av kommunfullmäktige 2004. Även i denna policy har man bedömt att det inte finns möjligheter att etablera storskaliga vindkraftverk inom kommunen. Då översiktsplanen grundats på två olika utredningar med styrdokument som följd, finner nämnden att översiktsplanen är väl genomarbetad och väl underbyggd, samt att den måste tillmätas stor betydelse vid etablering av anläggningar utom planlagt område.

De uttalanden i översiktsplanen att (utpekandet av) områden för, och uppförandet av, vindkraftverk skulle förstöra karaktären av det öppna landskapet och de fria utblickarna över Öresund, är enligt miljö- och byggnadsnämnden i högsta grad giltigt även för nu tilltänkt etablering. Dessa verk avses uppförda avsevärt närmare kusten än tidigare verk. Tidigare uttalande av Mark- och miljööverdomstolen (MÖD) kan därför inte läggas till grund för denna bedömning.

Enligt 2 kap. 2 § ÄPBL, ska planläggning och bygglovgivning främja en ändamålsenlig struktur och en estetisk utformning av bebyggelse m.m. med

beaktande av natur- och kulturvärden. Detta gäller de kustnära områdena i Skåne som utgörs av slättlandskap och ofta är opåverkade av exploatering och med en lång kulturhistorisk bakgrund. Här saknas vertikala inslag och vindkraftverk skulle därmed påtagligt förändra kulturlandskapet. Så är även fallet med den tilltänkta platsen.

Länsstyrelsens bedömning av påverkan på naturvärden har inte till fullo tagit hänsyn till remissyttrandet av Skånes ornitologiska förening, som bl.a. betonat den regelbundna förekomsten av havsörn och vit stork i området. Nämnden finner inte påverkan på natur- och kulturvärdena godtagbar.

Nämnden vill slutligen tillfoga att verken avses sättas upp inom riksintresse för kustzon. Inom sådant område får, enligt reglerna i 4 kap. MB, exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön komma till stånd *endast* om det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdets natur- och kulturvärden.

Vad avser landskapsbilden i området anser nämnden att samma bedömningar ska göras som för kulturmiljö, se ovan. Vad länsstyrelsen avser med att "särskilda värden" måste råda för att landskapsbilden ska påverkas negativt har inte närmare preciserats. Nämnden anser det uppenbart att tre vindkraftverk på en höjd av 150 meter påtagligt och negativt påverkar landskapsbilden.

Nämnden hälsar med tillfredsställelse länsstyrelsens insikt att brukningsvärd jordbruksmark kommer att tas i anspråk för vindkraftverken. Marken utgörs av s.k. 9+ och 10+ jord och tillhör den mest brukningsvärda i Europa. Nämnden anser att de tilltänkta vindkraftverken därmed strider mot 3 kap. 4 § MB och därmed måste placeras på annan mark än den mest produktiva. Av samma grund strider etableringen mot 2 kap. 1 ÄPBL.

Att marken *kan* återställas är inte något tungt vägande skäl. De flesta etableringar på mark som inte redan utnyttjats *kan* återställas till tidigare användning. Mark-återställningen är således inte exklusiv för just vindkraftverk.

Vad avser ”samhällsnyttan” av de tre verken är det miljö- och byggnadsnämndens uppfattning att denna nytta kan tillgodoses på annan plats än på den aktuella marken som är av nationell betydelse för jordbruket och för vilken gäller riksintresse för kustzon.

Länsstyrelsen har under rubriken Omgivningspåverkan anfört att nämnden inte närmare berört frågan om påverkan på närboende och näraliggande verksamheter. Nämnden anser för sin del att omgivningspåverkan inte är begränsad till närboende och intilliggande verksamheter utan avser all påverkan som finns inom syn- och hörhåll från verken. Nämnden finner som ovan framgått, att verken kommer att bli störande i landskapet och påverka omgivningen negativt.

Sammanfattningsvis anser nämnden att verken strider mot de bestämmelser i ÄPBL som ska tillämpas i ärendet och att det därför inte finns möjlighet att medge bygglov. Mot den bakgrunden finner nämnden att länsstyrelsen i sitt beslut gjort felaktiga bedömningar samt kommit till ett felaktigt beslut.

Örestads Golfklubb har beretts tillfälle att yttra sig i målet och anför i huvudsak följande.

Det vindkraftverk som betecknas som nr 1 kommer för nära golfbanan och bör inte byggas då det ger störande ljudnivåer vid drift. Vindkraftverken kan ses som en industriell anläggning som genererar buller i sin omgivning. Länsstyrelsen har i sitt beslut under avsnitt ”Omgivningspåverkan” angett att vindkraftverkens slutligen föreslagna placering avviker något från den som var aktuell när buller- och skuggutredningen genomfördes. Länsstyrelsen bedömer vidare att avstånd till golfbanan är tillräckligt och risken för olägenhet i form av iskast bör med hänvisning till avstånd bedömas som ringa. Länsstyrelsen konstaterar således att ändringar i placeringar har gjorts i relation till föreslagna placeringar, utan kompletterande dokumentation, samt att det är länsstyrelsens bedömning att risken för olägenhet i form av iskast är ringa och hänvisar till försiktighetsmått.

Golfklubben finner att länsstyrelsens underlag i denna fråga enbart bygger på deras bedömningar, vilket gör att vindkraftverk nr 1 inte bör byggas i det fall bygglov beviljas för vindkraftverksamheten.

Nämnden har under motsvarande avsnitt om omgivningspåverkan anfört att omgivningspåverkan inte är begränsat till närboende och intilliggande verksamheter, utan avser all påverkan på dem som rör sig inom syn- och hörhåll från verken. Nämnden finner att verken kommer att bli störande i landskapet och påverka omgivningen negativt. Detta ställningstagande står således i överensstämmelse med tidigare synpunkter som golfklubben lämnat.

Golfklubben yttrar sig enbart i den fråga som har en påverkan för golfklubben med omgivningspåverkan från vindkraftverken på deras verksamhet, vilket innebär att vindkraftverk nr 1 inte bör byggas på angiven plats. Golfklubben har dock inget emot att nämndens yrkande bifalles i dess helhet.

Västanby AB yrkar att överklagandet ska avslås och länsstyrelsens beslut fastställas. De anför i huvudsak följande.

Länsstyrelsen har helt korrekt uttalat att den planerade etableringens påverkan på omgivningen ska accepteras och att förutsättningar för att bevilja bygglov föreligger enligt ÄPBL. Västanby AB hänvisar även till vad de åberopat i sin talan vid länsstyrelsen samt vad som anförts i ansökningshandlingarna vid nämndens handläggning av bygglovsärendet.

Nämnden har tillåtit verksamheten i miljöanmälningsärendet

Vad nämnden anför som grund för överklagandet ska bedömas i ljuset av att nämnden har prövat och tillåtit den aktuella verksamheten i det parallella miljöbalksärendet enligt miljöbalkens bestämmelser. Prövningen av ett miljöanmälningsärende är omfattande och tar hänsyn till alla påverkansaspekter som verksamheten kan tänkas ha på människors hälsa och miljön, inbegripet, men inte uteslutande, alla de aspekter som nämnden nu anför i sitt överklagande.

De frågor som prövas i ett miljöanmälningsärende omfattar bl.a. de punkter som anges i 25 a § förordningen om miljöfarlig verksamhet samt de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken (MB). För det fall den i anmälan beskrivna verksamheten inte är tillåtlig enligt miljölagstiftningen ska den inte beviljas enligt 26 kap. 9 § MB. Nämnden har således i ”miljöanmälanstillståndet” prövat samtliga omständigheter av etableringens påverkan som nämnden nu tar upp i överklagandet, inbegripet bl.a. huruvida verksamheten strider mot en ändamålsenlig markanvändning, riksintressen, natur- och kulturmiljöintressena, landskapsbildsintresset och påverkan på omgivningen. Nämnden har följaktligen i ”miljöanmälanstillståndet” fastställt att etableringens påverkan på ovannämnda intressen är acceptabla.

Nämnden anför således i överklagandet en motsatt uppfattning i dessa frågor, jämfört med vad nämnden kom fram till i ”miljöanmälanstillståndet”, utan att i överklagandet ange en tydlig och tillförlitlig grund för den motstridiga inställningen. De nu aktuella påverkansaspekterna är lika relevanta i en miljöbalksprövning som i en prövning enligt ÄPBL och bedömningsgrunderna kan inte skilja sig för samma verksamhet. Nämndens grundlösa påståenden i överklagandet saknar därför tillförlitlighet i förhållande till det väl underbyggda ”miljöanmälanstillståndet”.

Betydelsen av vindkraftens samhällsnytta vid prövningen

Länsstyrelsen har korrekt beaktat vindkraftsetableringens samhällsnytta vid intresseavvägningen. Nämnden har emellertid felaktigt nedvärderat detta viktiga intresse vid såväl bygglovsprövningen som i överklagandet. Detta intresse har inte heller korrekt beaktats i Lomma kommuns översiktsplan som istället innehåller ett ej väl underbyggt generellt förbud mot vindkraft (se även MÖD:s uttalande om översiktsplanen i mål P 3385-12). Nämndens och kommunens negativa inställning till vindkraft synes vara grundat av kommunpolitiska motiv, snarare än faktiska omständigheter. I såväl bygglovsärendet som i översiktsplanen gör nämnden

gällande att vindkraft kan byggas på annan plats än i kommunen. Nämndens inställning bidrar inte till att skapa ett hållbart samhälle.

Den planerade etableringen omfattar tre vindkraftverk lokaliserade på mark med mycket hög vindenergi. På grund av den kustnära lokaliseringen i ett flackt landskap är tillgången på starka ihållande vindar mycket hög på den aktuella platsen. Enligt vindkarteringen utförd på uppdrag av Energimyndigheten av Uppsala Universitet är medelvinden vid navhöjden för aktuella vindkraftverk ca 7,6 – 8,0 m/s, vilket överensstämmer med sökandens beräkningar. Produktionsberäkningen ger vid handen en årsproduktion för de tre verken uppgående till 22 704 MWh med avdrag för 10 % säkerhetsmarginal.

Den beräknade produktionen motsvarar förbrukningen av hushållsel för 4 540 villor räknat på en normalvilla med en årsförbrukning av hushållsel på 5 000 kWh. Produktionen räcker således till nästan samtliga villors elbehov i Lomma kommun (5 680 st.). Gruppstationens produktion av förnybar el kommer samtidigt att innebära stora miljö- och samhällsvinster och leda till;

- en minskning av den årliga kolbrytningen med ca 8 800 ton
- en minskning av de årliga koldioxidutsläppen med ca 22 000 ton
- en minskning av de årliga svaveldioxidutsläppen med 26 ton
- en minskning av de årliga kväveoxidutsläppen med 22 ton
- att skona naturen från bränsletransporter och spridning av aska.

Etableringen tar mycket lite mark i anspråk och går dessutom utmärkt att kombinera med befintlig markanvändning, som i detta fall är jordbruk, och utgör därmed en god hushållning med markresurserna från allmän synpunkt. Området för den planerade etableringen är därför unik med mycket goda vindförhållanden och med få konflikter, vilket bl.a. framgår av ansökningshandlingarna, länsstyrelsens beslut och ”miljöanmälanstillståndet”. De vindförutsättningar som finns kan inte omlokaliseras. Resursen måste användas på den plats den finns om den ska kunna nyttjas på ett optimalt sätt. Regeringens och riksdagens planeringsmål till år 2020 är

en årlig produktionskapacitet om 30 TWh vindkraft varav 20 TWh på land och 10 TWh till havs (se bl.a. prop. 2008/09:163).

Naturvårdsverket gav under januari 2017 ut vindvalsrapport nr 6738 och denna åberopas till stöd för bedömningen att vindkraftens samhällsnytta ska väga tungt vid prövningen och att nämnden gjorde fel vid prövningen av bygglovsansökan när nämnden behandlade den planerade etableringen som vilken industriell verksamhet som helst och vägrade att ta någon explicit hänsyn till etableringens fördelar från miljösynpunkt. Vindenergitillgången i Skåne är stor ur ett svensk perspektiv, samtidigt som Skåne tillhör elprisområde 4 med ett generellt underskott på elproduktionsanläggningar. Den aktuella platsen är således värdefull för Skånes del av utbyggnads målet, då den, enligt utredningen i ärendet, lämpar sig väl för nyetablering av tre vindkraftverk. Om vindkraftsetableringen förverkligas kommer enbart den att kunna uppfylla en väsentlig del av de klimat- och energimål som ställs upp i Lomma kommuns energiplan.

Översiktsplanens betydelse för prövningen av bygglovsfrågan

Nämnden har åberopat översiktsplanen som grund för sina ändringsyrkanden. MÖD har dock i mål nr P 3385-12 slagit fast att Lomma kommuns översiktsplan inte är en sådan väl underbyggd översiktsplan som kan läggas till grund för prövning av bygglovsansökningar för vindkraftverk i Lomma kommun. MÖD uttalade att översiktsplanen som innehåller ett allmänt förbud mot etablering av vindkraft inte kan hindra ett bygglov för vindkraftverk om förhållandena på platsen kan anses lämpliga.

Det aktuella området ingick i Lomma kommuns samrådsunderlag till översiktsplan ÖP 2010, som ett av endast två områden lämpliga för vindkraft inom kommunen. Området togs därefter bort från planen i den politiska processen, med den grundlösa motiveringen att vindkraftsanläggningar inte kan etableras i Lomma.

Den planerade etableringen är förenlig med de konkreta parametrar som t.ex. avstånd till bostad. Inget av vindkraftverken skulle hamna närmare en bostad än 540 meter.

Påverkan på landskapsbilden

Nämnden synes sakna kunskap om hur en landskapsbildsanalys går till och gör exempelvis gällande att slättlandskapet skulle vara extra känsligt för vindkraftsetableringar. Det är snarare tvärtom. Slättlandskapet i aktuellt område är storskaligt och tål därför vindkraftsetableringar bättre än småskaliga landskapsrum.

Den planerade etableringen, så som den först gestaltade sig, låg inom ett område med förordnande om landskapsbildsskydd i Höje ås dalgång enligt 19 § naturresurslagen. Länsstyrelsen har tidigare prövat områdets tillåtlighet från landskapsbildssynpunkt enligt denna lag. Därefter har lokaliseringen ändrats så att inget av vindkraftverken nu ligger inom område för landskapsbildsskydd. Det för prövningen aktuella vindkraftverket – verk nummer 1 – låg då betydligt närmare Höje å och inne på området för landskapsbildsskydd. Länsstyrelsen beviljade tillstånd till etableringen från landskapsbildssynpunkt vilket är relevant vid bedömningen av nuvarande vindkraftverks påvekan på landskapsbilden såtillvida att den aktuella etableringens påverkan är mindre eftersom etableringen inte längre omfattar området för landskapsbildsskydd. I området finns dessutom en mängd stora infrastrukturanläggningar så som kraftledningar, motorväg, järnväg med luftledning.

Påverkan på kultur- och naturmiljö

Nämnden påstår att etableringen skulle skada kulturmiljöintressena, utan att precisera vad dessa intressen skulle bestå i. Kulturmiljön var inte heller ett intresse som nämnden anfört som skäl i sitt avslagsbeslut i bygglovsärendet. Inte heller har detta påstådda intresse anförts som något hinder av nämnden i ”miljöanmälanstillsåndet”. Nämndens påstående får därför i det närmaste ses som efterhandskonstruktioner. Mot bakgrund av vad som tidigare anförts får den planerade

etableringen anses medföra en acceptabel påverkan på kulturmiljön. Nämndens påstående i överklagandet saknar därför giltig grund.

Nämnden anför att länsstyrelsen inte till fullo tagit hänsyn till Skånes Ornitologiska förenings (SkOF) remissvar. Enligt Västanby AB har länsstyrelsen på ett korrekt sätt beaktat de tre remissyttranden som givits av SkOF i ärendet. Detta måste för övrigt nämnden också ha gjort då den tillät etableringen i ”miljöanmälnings- tillståndet” enligt miljöbalkens bestämmelser. Av de två första yttrandena framgår att inga allvarliga erinringar mot etableringen framförts och att den planerade etableringen inte innebär någon stor risk för fågellivet. I det tredje yttrandet har dock SkOF utan stöd ändrat sin inställning. Härvid förtjänas att nämnas att SkOF är en särintresseförening som enbart beaktar fågelintresset och inte övriga intressen så som samhällsintressen. SkOFs tredje yttrande strider mot Sveriges Ornitologiska Förenings (SOF) skrift ”*Rekommendationer för planering och handläggning av vindkraft för att begränsa negativ påverkan på fåglar*”. Enligt SOF är det aktuella området ett lågriskområde, där risken för negativ påverkan på fåglar bedöms som ringa.

Av Naturvårdsverkets rapport Vindval, rapport 6467, Syntesrapport 6, framgår att vid etablering på öppen jordbruksmark är påverkan oftast liten när det gäller fåglar generellt. SkOF har i sitt tredje yttrande svepande hänvisat till risk för störning av havsörn, men har inte påstått att området är en viktig lokal för havsörn eller att häckningsplatser skulle finnas i området. Som anförts tidigare utgör etableringen inte någon påtaglig risk för någon fågelart, inbegripet havsörn, då området består av intensivt brukad jordbruksmark och redan exploaterad urban miljö belägen mellan och i omedelbar närhet till motorväg (E6) och järnväg (Lommabanan) samt i närhet av Lomma tätort. Området omfattar inte heller något fågelskyddsområde och nämnden har inte haft någon allvarlig erinran mot den planerade etableringen i ”miljöanmälningsstillståndet” avseende fågelintresset.

Påverkan på jordbruksintresset och pågående markanvändning

Nämnden anser med hänvisning till miljöbalkens bestämmelser att etableringens påverkan på jordbruksintresset är för stort för att tillåta den. Nämndens argumentering har låg tillförlitlighet då den i ”miljöanmälanstillståndet” gav tillstånd till etableringen med tillämpning av samma miljöbalksregler. Det är riktigt att området består av exploaterad jordbruksmark med hög avkastning. Vindkraft på sådan mark är lämplig eftersom natur- och kulturvärdena är typiskt sett låga på högexploaterad jordbruksmark. Vindkraft tar vidare mycket lite mark i anspråk och går därför utmärkt att kombinera med jordbruk. Till skillnad från exploatering i form av bostadsbyggande eller industriella etableringar förstörs inte jordbruksmarken av vindkraftsverksamheten. När vindkraftsverksamheten upphör kan den lilla mark som togs i anspråk helt återställas till jordbruksverksamhet igen.

Påverkan på omgivningen etc.

Nämnden påstår att etableringens påverkan på omgivningen kommer att bli negativ utan att närmare precisera i vilka avseenden och hur påtagligt. När det gäller påverkan i form av buller och skuggor, var detta en del av nämndens prövning eftersom buller- och skuggutredning bevisligen var en del av ansökningshandlingarna. Som länsstyrelsen konstaterat har dessa frågor prövats av nämnden i miljöanmälanstillståndet och omfattas av försiktighetsmått i det beslutet. Då handläggningen av bygglovsansökan var gemensam med miljöanmälan har dessa frågor följaktligen också prövats i båda ärendena.

Vad gäller frågan om buller- och skuggberäkningar för den slutliga lokaliseringen stämmer inte länsstyrelsens uttalande om att sådana skulle saknas. Dessa gavs in till nämnden som bilaga 3 och 4 till sökandens inlägga av den 10 mars 2015.

När det gäller hänvisningarna till kommunens vindkraftspolicy från 2004 och de däri angivna skyddsavstånden kan följande nämnas. I översiktsplanen (s. 96) anges att kommunen låtit utföra en särskild utredning under 2009 i vilken förutsättningar för vindkraftverk i kommunen utretts. Denna utredning ersätter således den gamla vindkraftspolicyn från 2004. I de nya förutsättningarna anges att skyddsavståndet

till bostad som gäller i kommunen är 500 meter och inte 700 meter som angavs i den obsoleta policyn. Detta bekräftades av nämnden på sidan 18 i ”miljöanmälanstillståndet”.

Riksintresse – kustzon

Nämnden anför att etablering inte får ske inom riksintresseområde för kustzonen om detta påtagligt skadar områdets natur- och kulturvärden. Som tidigare anförts så skadas inte natur- och kulturvärdena påtagligt av den planerade etableringen. Riksintresset för kustzon utgör därför inget hinder mot den planerade etableringen. Nämnden ansåg uppenbarligen inte heller att detta intresse utgjorde hinder i ”miljöanmälanstillståndet” i vilket den planerade etableringen tilläts enligt miljöbalkens bestämmelser.

DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser i den äldre plan- och bygglagen (1987:10, ÄPBL) framgår av det överklagade beslutet.

Översiktsplanen som underlag

Mark- och miljödomstolen delar länsstyrelsens bedömning av MÖD:s dom från den 25 januari 2013 i mål P 3385-12, dvs. att Lomma kommuns gällande översiktsplan trots hänvisningar till den särskilda utredningen från 2009 ”Förutsättningar för vindkraftsetableringar i Lomma” samt den vindkraftspolicy som fastställdes 2004, utgör ett sådant aktuellt, välunderbyggt och välmotiverat ställningstagande, som oaktat att översiktsplanen inte är bindande, ändå ska tillmätas stor betydelse vid prövningen av bygglov utom detaljplan. Länsstyrelsen har därmed gjort rätt som prövat de enskilda förutsättningarna för bygglovet.

Påverkan på landskapet

Mark- och miljödomstolen finner, till skillnad mot kommunen, inte att de föreslagna vindkraftsverken påverkar landskapet och utblickarna mot Öresund på ett sådant sätt att det skulle motivera ett avslag. Domstolen gör den bedömningen att det öppna landskapet med dess långa utblickar och siktlinjer inom detta område

innehåller en mångfald av vertikala linjer av ett slag som just framträder i ett så pass öppet och vidsträckt landskap. Vyerna vid Öresund möjliggör att man från ett flertal platser ständigt är omgiven av vertikala byggnadsverk som höghus, broar, lastkranar, domkyrkor, kärnkraftverk, samt vindkraftverk, även om dessa är belägna på ett stort avstånd från närmiljön. Den här aktuella byggnationen ändrar inte denna viktiga aspekt på det skånska kustlandskapet. Den utgör därför inte heller ett skäl till att neka bygglov.

Naturvärden i form av fågel

Den allmänna förekomst av fågel i området, som rovfåglar och vit stork vilka nämns av kommunen, är främst en fråga som prövas enligt MB. Det är vid lokaliseringar invid konstaterade häckningsplatser för arter tydligt påverkade av vindkraftsetableringar som den geografiska frågan kommer att påverka utfallet på ett sådant sätt att det får effekt i en prövning enligt PBL. Då det i detta mål inte har framkommit förekomsten av hotade häckningsplatser i området, finner domstolen inte heller denna fråga vara av sådan omfattning att den motiverar ett avslag på bygglovet.

Riksintresse enligt 4 kap. MB

Att vindkraftverken är avsedda att uppföras inom område som är utpekade som riksintresse enligt 4 kap. 4 § MB har också anförts av kommunen som skäl till att neka bygglov.

Domstolen finner dock inte att kommunen har visat på vilket sätt exploateringen påtagligt skadar områdets natur- och kulturintressen så som det anges i 4 kap. 1 § 2 MB. Detta ska prövas när riksintressen enligt 4 kap. MB åberopas i bl.a. prövningar enligt PBL/ÄPBL.

Domstolen finner inte heller att riksintresset, även om det ofta omtalas som ”kustzon”, skulle medföra hinder för annat än de i 4 kap. 4 § MB utpekade fritidsbebyggelser eller anläggningar som avses i 17 kap. 1 § 1 samt 4 a § 1 – 6, 9 och 10 MB, dvs. anläggningar för kärnteknisk verksamhet, anläggningar för att

bryta uranhaltigt material eller andra ämnen som kan användas för framställning av kärnbränsle, järn-, stål- och andra metallverk samt ferrolegeringsverk, massafabriker och pappersbruk, fabriker för raffinering av råolja eller för tung petrokemisk produktion, fabriker för framställning av baskemikalier eller gödselmedel, cementfabriker, förbränningsanläggningar som har en tillförd effekt om minst 200 megawatt, samt anläggningar för att utvinna ämnen eller material inom vissa fjällområden. Då den här aktuella byggnationen inte omfattas av någon av dessa verksamheter, finner inte domstolen att riksintresse enligt 4 kap. 4 § MB utgör något hinder för exploateringen.

Jordbruk av nationell betydelse

Kommunen har slutligen hävdats att det område som ska exploateras utgörs av brukningsvärd jordbruksmark av nationell betydelse. Som stöd för detta har anförts att marken utgörs av så kallad 9+ och 10+ jord, något som inte har ifrågasatts av motparten eller av länsstyrelsen. Enligt 3 kap. 4 § MB får brukningsvärd jordbruksmark tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Så som också relateras till i länsstyrelsens beslut, har MÖD på ett omfattande sätt berört vad som är brukningsvärd jordbruksmark av nationell betydelse och dess konsekvenser för exploatering i bl.a. en dom från den 1 april 2016 i mål P 4087-15. Utifrån denna dom finner mark- och miljödomstolen att det även här är fråga om brukningsvärd jordbruksmark av uppenbar nationell betydelse. Frågan är då om vindkraftverken tillgodoser ett sådant väsentligt samhällsintresse att det motiverar ianspråktagandet av jordbruksmarken. Länsstyrelsen har gjort den bedömningen att tillskapandet av förnybar energi *är* ett angeläget samhällsintresse och gör dessutom den bedömningen att ingreppet i marken är liten och förenlig med omgivande jordbruksverksamhet. Intresset av etableringen skulle därmed överväga intresset av att bibehålla jordbruksmarken.

Mark- och miljödomstolen ställer sig i motsats till länsstyrelsen tveksam till att åtgärden kan anses som liten. Av handlingarna i målet framgår att exploateringen innebär, förutom ianspråktagandet av marken för tämligen omfattande fundament vars destruktion och bortforsling riskerar att ifrågasättas i framtiden bara för att åter tillgängliggöra marken för jordbruk. Det är inte heller i målet klarlagt att den återvunna marken kommer att hålla samma kvalitet som den nuvarande. Detta gäller även för borttagandet av de markvägar som krävs för både uppsättandet och driften av verken.

Hur en exploaterings omfattning ska bedömas i förhållande till jordbruksmarkens nationella nytta, prövades nyligen av MÖD i en annan dom från den 3 februari 2017 i mål P 4848-16. Det var här fråga om ianspråktagandet av jordbruksmark av klass 1, dvs. avsevärt sämre jord än i Lomma, för uppförandet av fyra enbostadshus. Underinstanserna hade redan medgivit att ett enbostadshus fick uppföras, varför uppförandet av det huset inte var tvistigt i MÖD. När det gällde uppförandet av de andra tre enbostadshusen fann MÖD att dessa inte kunde godtas. Dessutom fann MÖD att bestämmelsen i 3 kap. 4 § MB syftar till ”att säkerställa en långsiktig hushållning med brukningsvärd jordbruksmark. Om marken bedöms vara väl lämpad för jordbruksproduktion, saknar det därför betydelse för bedömningen av om marken är brukningsvärd att marken för närvarande inte behövs för livsmedelsförsörjningen.”

Domstolen finner mot bakgrund av ovan nämnda rättspraxis, att nyttjandet av jordbruksmark för exploatering ska vara restriktiv, att den ska begränsas även vid små projekt och att skyddet av marken ska ses långsiktigt och även vid magra jordar.

I det här aktuella fallet finner således mark- och miljödomstolen att kommunens restriktivitet med jordbruksmarken är riktig, sammanfattningsvis av följande skäl.

För det första är det fråga om mycket högproducerande jordbruksmark, bland den bästa i Europa enligt kommunen.

För det andra är det inte visat att exploateringen kommer att ske på ett sådant sätt att jordbruksmarken långsiktigt kan säkras. Domstolen finner snarast indicier på motsatsen. Inget i målet visar på att ett återställande är realistiskt, varken med avseende på byggnationens storlek eller på markens bördighet.

För det tredje utgör en viktning mellan det enskilda intresset av att uppföra ett mindre antal verk mot det allmänna intresset av att bevara högvärdig jordbruksmark, att det allmänna intresset av markens långsiktiga bevarande är större.

För det fjärde finner domstolen att vid en viktning mellan två allmänna intressen, bibehållandet av marken eller ökad tillgång till energi, att det i målet inte framgått att exploateringsintresset inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. Därmed uppfylls inte villkoret för att se den aktuella exploateringen som ett väsentligt samhällsintresse.

Med hänvisning till 3 kap. 4 § MB, finner därför mark- och miljödomstolen att länsstyrelsens beslut ska upphävas och kommunens beslut att avslå bygglovsansökan ska fastställas. Överklagandet ska därför bifallas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV427)

Överklagande senast den 21 september 2017.

Cecilia Giese Hagberg

Mårten Dunér

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Cecilia Giese Hagberg, ordförande, och tekniska rådet Mårten Dunér. Föredragande har varit beredningsjuristen Helena Lundström.